

priznava, pri nas pa bo to priznanje prišlo, kot je že naša stara navada, ko se bo sedanost prevesila v preteklost. Da ne bo nesporazumov: ne gre za kakršenkoli kompleks ustvarjalcev, ki da že težko sopemo pod to težo vesplošne neprijaznosti do kulture, temveč za vesplošno škodo, ki smo ji zaradi takšnega odnosa priče v družbi, v že oblikovani ali v šele oblikujoči se duhovni podobi slovenskega človeka tega našega časa.

Morda bi kazalo polemiko nadaljevati. Saj je pri takem jeznoritem spopadu največkrat samo začetek težak. Ta začetek pa je že opravljen. Vendar ni več kot samo začetek.

Ciril Zlobec

KRANJSKE MICKE, SEVEDA TUDI JANEZKI, O SLOVENSKI POEZIJI

Že več kot mesec dni prebiramo skoraj vsako soboto v Delu vsakovrstne prispevke na temo sodobna slovenska književnost. Zanje je značilno, da je med njihovimi avtorji zelo malo literarnih ustvarjalcev — le-ti so tarča gromkih pripomb — temveč prevladujejo mnenja bralcev. (Nujno bi vsekar bilo, da bi se slišali glasovi vseh tistih, na katerih sloni naše literarno življenje, pa čeprav bi bili še tako različni.) Odmev bi bil sicer normalen in ne bi zaslužil dodatne pozornosti, ko ne bi bile prisotne v njihovih pismih nekatere poteze, ki dajo misliti. Pismi, objavljeni v sobotnih prilogah časopisa (Delo) 23. februarja in 23. marca letošnjega leta, sta nedvomno reprezentativna primera. Avtorico prvega pisma, ki je samo sebe označila za »preprosto kranjsko Micko«, vznemirja sodobna poezija; pri tem se sklicuje na Prešerna kot na zgled edino mogočega tipa poezije. Med drugim je zapisala: »Njegove (Prešernove, op. por.) pesmi je lahko ponavljal orač za plugom ali vrhunski razumnik, nikjer niso izgubile svoje jasnosti, svojega pomena in svoje vred-

nosti«; želi si tudi pojasnil sodobnih pesmi, da jih bo »razumela, kot razume Prešerna«. Naši vrli Micki, ki se je postavila v bran »prave poezije«, bi bilo treba povedati, da se krepko moti, ko misli, da so Prešernove pesmi sprejeli ob njihovem nastanku z odprtimi rokami. Tedaj sicer še niso bralci pisarili pisem v Kranjsko Čbelico, toda imeli so cenzuro, janzenistično duhovščino in sploh bralce, ki so skrbeli za javno mnenje. Vse to je povzročilo ustoličenje nazora, po katerem je bil pesnik malo manj kot izrodek, njegove pesmi pa kvantanje. Takšno mnenje se je z manjšimi variantami raztegnilo tudi nad poznejše pesnike, saj je bilo treba biti nenehno na preži, da ne bi ti degeneriranci osramotili tega ali onega ali se ne bi lotili naše mladine in je ne speljali na kriva pota. Toda paradoks je v tem, da so prvotno zavračani pesniki čez desetletja začeli dobivati veljavo. Po svoje zabavna zadeva, ki se vleče do današnjih dni! Tudi z jasnostjo in razumljivostjo poezije, niti Prešernove, ni tako preprosto, kot bi nam rada natezila vrla Micka: pri Prešernu se najde še danes marsikatera leksikalna uganka, da o interpretacijskih zankah, v katere so se zapletali razlagalci Krsta pri Savici od njegove prve objave naprej, ne govorimo. Tega naša Micka očitno ne ve, kajti vse kaže, da spada med tiste povprečne Slovence, ki so poduhali poezijo samo v osnovni šoli, potem pa nič več. V prostem času se najraje predajajo milim zvokom tria Lojzeta Slaka, spremljajo kroniko umorov, izbiranje parov za takšno kvazifolklorno limonado, kot je Kmečka ohcet, in se udeležujejo nedeljskih množičnih seans okrog žogobrcarskih idolov, med katerimi se je sicer širilo »nekje« in »nekakšno« podkupovanje, ampak kaj bi neki potem počele te množice, če bi zares izvedli nameravane sankcije. Zaradi tega ne bomo pisarili vsak teden žolčnih pisem, temveč takšna o sodobni umetnosti, ki kali naše predstave o »pravi« poeziji.

Zanimivo je povprašati kakega povprečnega Slovenca, ki je hodil v šolo pred desetletjem in še malo prej, kaj so mu v šoli servirali iz slovenske poezije. Najbolj pogosto se bo spomnil, kako jih je tršica gnjavila z Uvodom k Prešernovemu Krstu (prav ničesar pa jim ni povedala o Krstu), ki so ga morali znati zdrdrati na pamet. Krepkost izrazov, s katerimi se bodo spomnili svojih učiteljic, se bo pri večini vprašancev stopnjevala, ko se bodo domislili, da so se le-te bližale nirvani, ko so jim morali pripovedovati na izust še druge dolge pesmi, ki so jih našle pri Aškercu, Župančiču in še kje. Sreča, da ne premoremo nobenega epa, sicer ubogi otroci ob tem pedagoškem erosu. Na ta način so jim priskutili poezijo; če pa se jim to ni posrečilo, so jim prikazali enostransko podobo slovenske poezije; o kakšni razlagi diferenciranosti ali razvojni črti ni videti sledu. Da položaj v srednjih šolah ni najboljši, dokazuje anketa o pouku slovenske književnosti na srednjih šolah, ki je bila objavljena v Jeziku in slovstvu 1970/71, št. 6. Seveda je logična posledica takšne izobrazbe pismo naše Micke, še bolj pa pismo bralca, objavljeno 23. marca. Ti zdravorazumarski bralci bi se lahko »razsvetljili« s kako knjigo, ki bi jih uvedla v oblike novejšje poezije, toda te so tako redko posejane v programih naših založb, pa tudi ko bi bile, nam statistike kažejo, kako malo jih ljudje berejo. Zaradi tega začaranega kroga protestirajoči pisci pisem ne morejo vedeti za literarno teorijo, ki ugotavlja, da jezik poezije največkrat ni vsakdanji, sporazumevalni jezik. Ker širša publika vzame v roke kako knjigo šele takrat, ko je nagrajena, si s svojo več kot ubožno literarno izobrazbo ne zna prav nič pomagati, zato začne izlivati svoj gnev nad komisijo, ki je določala nagrade, ne da bi se pri tem vsaj vprašala, če le niso bili v komisiji tudi taki ljudje, ki jim ni mogoče očitati strokovne neusposobljenosti, saj so jo dokazali s

svojimi številnimi strokovnimi deli, česar pa ta, samo v določenem smislu kulturno vneta publika ne ve, ker zelo malo bere. Pri tem večinoma niso brali niti »spornih« knjig, temveč se sklicujejo in sprejemajo mnenja, ki so jih izrekle avtoritativne osebnosti. Očiten dokaz je že omenjeno pismo drugega bralca, ki samokritično pravi o sebi, da sodi med »demos, ki naj bi ga nekdo navadil brati«. Verjamemo mu, saj pove, da je pravzaprav zadnjo knjigo prebral »pred poldrugim desetletjem« in to tisto, ki jo je imel »za obvezno domače branje«. Tudi druge oblike kulturnega življenja so zanj skoraj španska vas. *Grozljivo!*

Vsi pozivi teh pisem se skladajo z napevom, ki je znan iz Cankarja: »Tudi ni za naš narod. Naš narod, nepokvarjen, kakor je (...) Ampak dolžnost umetnikova je, da poučuje, da prodaja moralo na debelo in na drobno in da se navdušuje neprestano, kakor kobilica v soncu«.

g-

KRPANOVA KOBILA KMALU V CELJU?

V mariborskem Večeru je bil 27. marca letošnjega leta objavljen članek F. Kramerja z naslovom O gledališkem repertoarju. Ta poročila o zapletih v zvezi s financiranjem Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Težave so se začele zaradi diagnoze, češ da program te gledališke hiše ni »prilagojen zahtevam delovnih ljudi«, kar trdijo »občine v regiji«. Pisec med drugim piše: »delovni ljudje v teh občinah imajo več kritičnih pripomb na repertoar celjskega gledališča. Mnenja so, da so na sporedu pretežka dela, ki niso primerna za povprečnega delovnega človeka«, moti jih to, da je v njem »preveč novitet«, skratka, »na terenu si želijo, naj bi v bodoče repertoar spremenili, sicer bodo iskali gledališče drugod«.